

Tisková zpráva

Mínění o motivech vstupu do politiky – únor 2020

- ⊙ Za nejdůležitější důvody pro zapojení do politického života veřejnost považuje získání moci a získání majetku (necelá polovina dotázaných uvedla „rozhodně důležité“, další přibližně třetina „spíše důležité“).
- ⊙ Za relativně nejméně důležité veřejnost považuje pomoc při řešení problémů společnosti a prosazování svých představ (přibližně pětina dotázaných „rozhodně důležité“, necelá polovina „spíše důležité“).
- ⊙ V aktuálním výzkumu dále pokračoval pokles rozhodné důležitosti motivů spojených s majetkem, s mocí a s osobním vyniknutím, který začal mezi roky 2016 a 2018.
- ⊙ V porovnání s minulým výzkumem z roku 2018 byl rovněž zaznamenán pokles podílu odpovědí „rozhodně důležité“ v případě položek prosadit zájmy své politické strany“ (o 7 procentních bodů), „prosadit zájmy spřízněné skupiny“ (o 6 procentních bodů) a „mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti“ (o 4 procentní body ve prospěch odpovědi „spíše důležité“).

Zpracoval:

Milan Tuček

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 589, E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

V únoru 2020 byly v rámci bloku o občanské angažovanosti a participaci na veřejném životě pokládány otázky mapující mínění občanů o motivech pro vstup do politiky.¹

Jak ukazují výsledky šetření zachycené v grafu 1, všechny předložené pohnutky, proč se někdo může chtít zapojit do veřejného života, se většině občanů jeví jako opodstatněné a tudíž poměrně důležité. Součet podílů odpovědí „rozhodně důležité“ a „spíše důležité“ u prvních šesti položek dosahoval mezi 78 a 87 %. I u dvou relativně nejnižší hodnocených pohnutek – prosazování své představy o ideálním uspořádání společnosti a pomoci při řešení problémů ve společnosti – se deklarovaná důležitost těchto motivů v součtu pohybovala na úrovni okolo dvou třetin. To, co jednotlivé položky a vnímání jejich důležitosti vzájemně od sebe odlišovalo, byl proto hlavně samotný podíl těch, kdo je označil za „rozhodně důležité“.

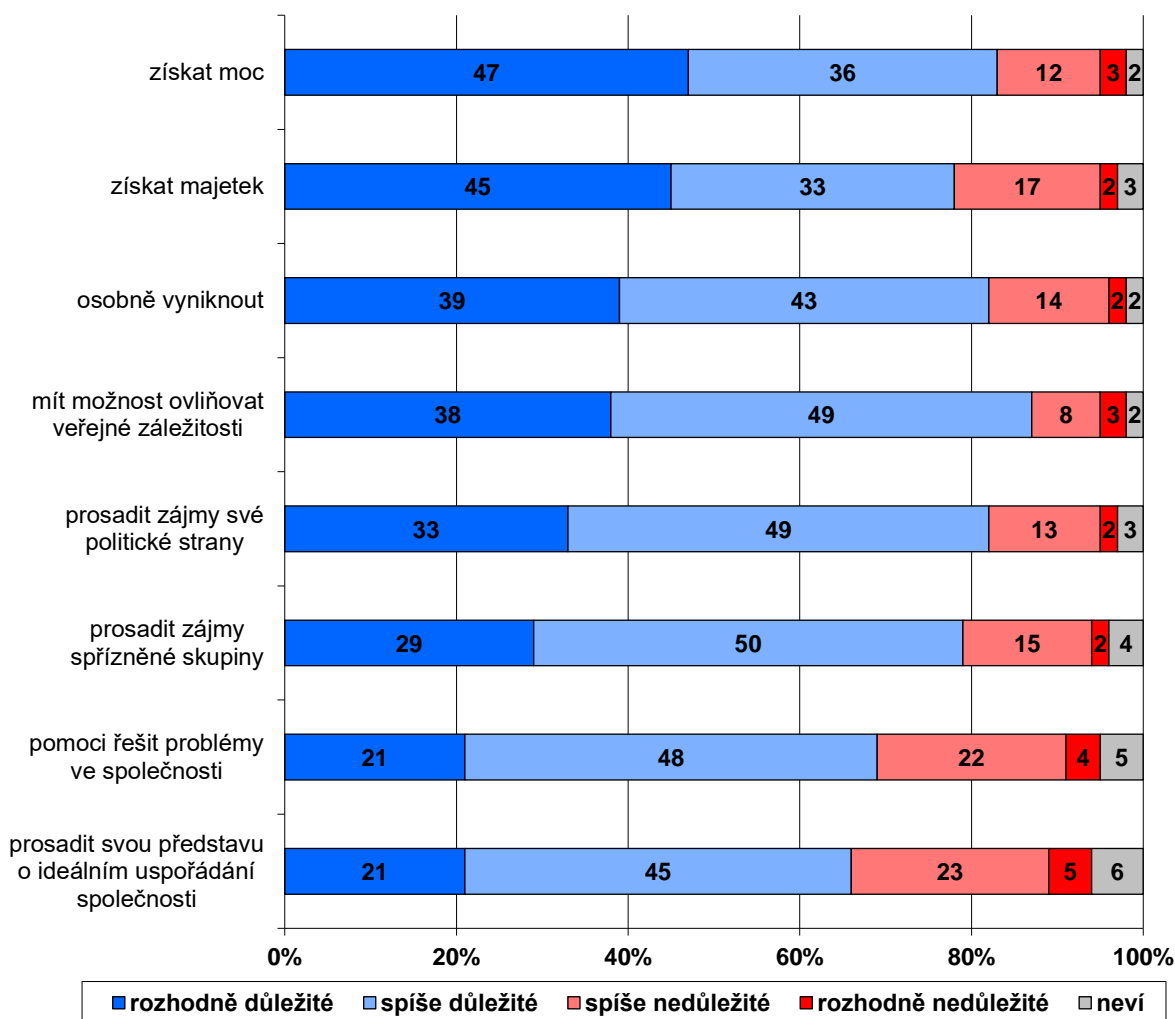
Z tohoto hlediska se jako nejdůležitější jeví touha získat moc a majetek, které téměř polovina českých občanů (47 %, resp. 45 %) pokládá za „rozhodně důležité“. Následují pohnutky „osobně vyniknout“ a „mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti“, které za „rozhodně důležité“ označily přibližně dvě pětiny dotázaných (39 %, resp. 38 %). Třetina (33 %) respondentů pak takto hodnotí prosazování zájmů vlastní politické strany. Motiv prosazení zájmů spřízněné skupiny považují za rozhodně důležitý necelé tři desetiny (29 %) dotázaných. Idealistické motivy jako je prosazování své představy o ideálním uspořádání společnosti a pomoci při řešení problémů ve společnosti za „rozhodně důležité“ připisuje politikům o málo více než pětina (21 %) veřejnosti. Je ovšem pravda, že zároveň téměř polovina dotázaných považuje tyto idealistické motivy za „spíše důležité“.

Faktorová analýza daného bloku položek vydělila dva vzájemně nezávislé faktory (vyčerpaly 63 % variance v rotovaném řešení). První faktor vytvořily motivy spojené se získáním moci, majetku a osobním vyniknutím. Do druhého faktoru pak spadají položky „prosazení vlastních představ o ideálním uspořádání společnosti“, „pomoci řešit problémy ve společnosti“, „mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti“ a „prosazení zájmů své politické strany“. Motiv spojený s prosazením zájmů spřízněné skupiny „skóroval“ v obou faktorech, což ukazuje na dvojitě vnímání tohoto

¹ Znění otázky: „Řekněte mi prosím, proč se podle Vás zapojují lidé do politického života? Jak důležité nebo nedůležité jsou pro ně následující důvody? a) Pomoci řešit problémy ve společnosti, b) osobně vyniknout, c) získat moc, d) prosadit svou představu o ideálním uspořádání společnosti, e) mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti, f) prosadit zájmy své politické strany, g) získat majetek, h) prosadit zájmy spřízněné skupiny.“ Varianty odpovědí: rozhodně důležité, spíše důležité, spíše nedůležité, rozhodně nedůležité.

motivu (demokratické versus klientelistické fungování politických struktur). Výsledek faktorové analýzy potvrdil výše uvedenou interpretaci: idealistické versus čistě mocenské pohnutky.

Graf 1: Důležitost důvodů, proč se lidé zapojují do politického života (v %)

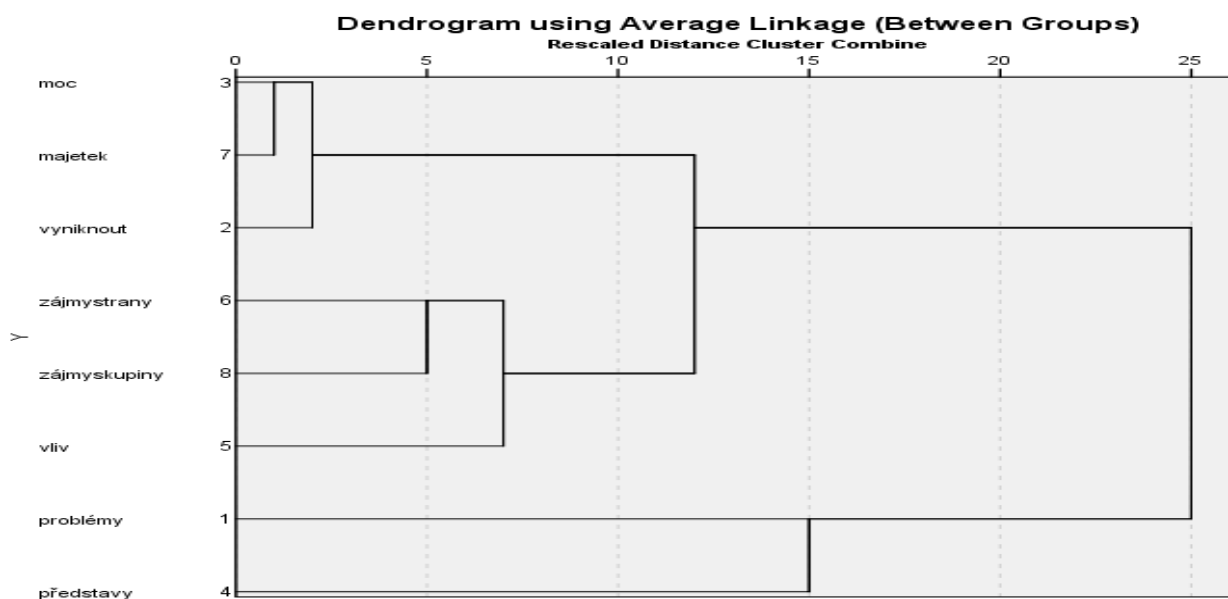
Pozn.: Položky jsou v grafu řazeny sestupně podle velikosti podílu odpovědi „rozhodně důležité“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 1. – 13. 2. 2020, 1039 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza ukázala, že názorové diference vázané na věk, vzdělání, životní úroveň či politickou orientaci jsou vesměs nepodstatné. Významným faktorem ovlivňujícím názor na položky získat majetek a získat moc bylo subjektivní hodnocení životní úrovně vlastní domácnosti. Ti, kteří hodnotili svoji životní úroveň jako dobrou, považovali tyto položky za „rozhodně důležité“ zhruba ve dvou pětinach odpovědí a ti, kteří svoji životní úroveň hodnotili jako špatnou, pak v necelých dvou třetinách odpovědí. Podobně silný vztah jsme zjistili, když jsme tyto mocenské pohnutky poměřili se spokojeností s fungováním demokracie v naší zemi – ti, kteří jsou s fungováním demokracie v naší zemi „rozhodně spokojeni“, zistné pohnutky jako „rozhodně důležité“ zdůrazňovali zhruba ve 45 %. Naopak ve skupině „rozhodně nespokojených“ s fungováním demokracie v naší zemi, uvedly tyto mocenské pohnutky jako „rozhodně důležité“ již bezmála dvě třetiny respondentů.

Názornější výsledek nám poskytla hierarchická shluková (klastrová) analýza aplikovaná na položky v dané baterii, když potvrdila zásadní oddělení mocenských a idealistických pohnutek (viz graf 2).

Graf 2: Hierarchická shluková analýza rozdělení motivů pro vstup do politiky

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost 1. – 13. 2. 2020, 1039 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Ve srovnání s předešlým šetřením z roku 2018 (viz tabulku 1) statisticky významně pokleslo procento těch, kteří politikům připisují zjištěné motivy (moc a osobní vyniknutí o 5 procentních bodů v podílu „rozhodně důležité“, majetek o 4 procentní body), přičemž v případě moci a osobního vyniknutí je tento pokles kompenzován nárůstem v podílu odpovědí „spíše důležité“ (o 4, resp. 5 procentních bodů). Pokles podílu odpovědí „rozhodně důležité“ byl v porovnání s předchozím šetřením z roku 2018 zaznamenán i v případě položek „prosadit zájmy své politické strany“ (o 7 procentních bodů), „prosadit zájmy spřízněné skupiny“ (o 6 procentních bodů) a „mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti“ (o 4 procentní body ve prospěch odpovědi „spíše důležité“). V případě idealistické pohnutky přispět k řešení problémů ve společnosti byl potvrzen nárůst důležitosti zaznamenaný v minulém výzkumu, když v aktuálním výzkumu došlo k vyrovnání nejvyšší hodnoty (69 % v součtu podílu rozhodně a spíše důležité) od počátku zjišťování v roce 2010.

Tabulka 1: Důležitost důvodů, proč se lidé zapojují do politického života – časové srovnání (%)

	2010		2012		2014		2015		2016		2018		2020	
	RD	SD	RD	SD	RD	SD	RD	SD	RD	SD	RD	SD	RD	SD
Získat majetek	53	30	61	30	53	33	51	34	58	31	49	32	45	33
Získat moc	51	34	58	32	52	35	51	36	56	32	52	32	47	36
Osobně vyniknout	45	40	51	41	45	42	45	43	51	39	44	38	39	43
Prosadit zájmy své politické strany	40	43	38	47	38	45	36	47	40	46	40	49	33	49
Mít možnost ovlivňovat veřejné záležitosti	36	52	36	46	42	47	39	50	38	50	42	45	38	49
Prosadit zájmy spřízněné skupiny	33	48	34	48	36	48	32	53	33	49	35	47	29	50
Prosadit svou představu o ideálním uspořádání společnosti	20	40	15	39	22	42	21	46	19	43	22	45	21	45
Pomoci řešit problémy ve společnosti	16	47	10	38	17	48	17	47	11	45	20	49	21	48

Pozn.: RD = rozhodně důležité, SD = spíše důležité.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Naše společnost, v20-02
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	1. – 13. 2. 2020
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvóty:	Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1039
Počet tazatelů:	182
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	PD.5
Kód zprávy:	pd200310
Zveřejněno dne:	10. března 2020
Zpracoval:	Milan Tuček

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |
